

Oslo, den 27. august 1970.

Herr statsadvokaten i

Voldsforbrytelser.

I den senere tid er det skjedd en del alvorlige voldsforbrytelser som i vide kretser av befolkningen har vakt bekymring og uro. Ikke minst gjelder dette i de tilfelle hvor til dels svært unge personer har vært gjerningsmenn og offeret er avgått ved døden eller har fått alvorlig skade på legemet. Slike saker har det dessverre vært ikke så få av i de senere år. Bortsett fra én sak er alle de alvorligste voldsaker oppklart.

I pressen og blant kriminologer har det vært debattert om det her i landet er skjedd en reell økning i voldskriminaliteten. Det er voldsforbrytelsenes antall mer enn voldskriminalitetens karakter som har vært debattert. Av den offisielle statistikk slik den foreligger, med statistikkens klargjøring og mangler, fremgår det at tallene for de straffbare handlinger som er rubrisert under forbrytelser mot liv, legeme og helbred, har vist en økning i de senere år. Tallene for 1969, som nylig er offentliggjort, viser endog en foruroligende økning i forhold til tallene for 1968 og de nærmest foregående år. Sett over en noe lengre tidsperiode viser tallene for nevnte forbrytelser en stigende tendens iallfall fra midten av 1960-årene med en markant økning siste år, (1969). Noe av den samme tendens viser statistikken for andre forbrytelser hvor det er islett av vold. Klarest er tendensen for ransforbrytelsene som i statistikken finnes under kapitlet om utpressing og ran, og for voldtekt som er rubrisert under forbrytelser mot sedeligheten. Jeg tilføyer at tallene for forbrytelser mot den personlige frihet også viser en viss økning.

Dette er hva tallene fra statistikken i landsmålestokk viser. I enkelte politidistrikter vil tendensen være noe forskjellig. Blant annet viser ikke tallene for Oslo slik markant økning det siste år, bortsett fra tallene for ransforbrytelser og de mildere former for legemskrenkelser. For legemsbeskadigelsene viser tallene ingen økning for Oslo det siste året.

Jeg skal ikke komme nærmere inn på de feilkilder som kan foreligge. Heller ikke skal jeg her foreta en nærmere detaljanalyse av det foreliggende tallmateriale. Men jeg vil nevne at jeg under arbeidet med disse spørsmål har sett flere eksempler på at klare og til dels grove

legemskrenkelser av politiet er avgjort ved forelegg etter løsgjengerlovens § 17. Slik jeg vurderer forholdene, synes det å foreligge en reell økning av voldskriminaliteten i vårt land. Det er grunn til å se på dette med bekymring, selv om vi fortsatt ligger gunstig an i forhold til mange andre land.

Hva grunnen til økningen kan være, skal jeg ikke komme nærmere inn på. Heller ikke skal jeg uttale meg om de mer langsiktige åtgjerder som bør settes i verk for å bekjempe disse forbrytelser. Som jeg tidligere flere ganger offentlig har gitt uttrykk for,¹⁾ og som det vil fremgå av enkelt-saker som har passert embetet her, er voldsforbrytelser en saksgruppe jeg har viet spesiell oppmerksomhet. Dette vil jeg fortsatt gjøre. Herr statsadvokaten og politiet bes vise initiativ og bestemthet i bekjempelsen av voldskriminaliteten ved å mobilisere og utnytte effektivt de ressurser som står til rådighet. Almenheten og ofrene har krav på det strafferettslige vern som påtalemyndigheten og domstolene kan gi ved en hurtig og adekvat reaksjon mot gjerningsmenn som grovt krenker den personlige integritet.

Nedenfor skal jeg nevne noen forhold som må iakttas slik at påtalemyndigheten innen gjeldende lov- og regelverk, i alle fall på kort sikt, kan øke innsatsen mot dette forbryteronde.

1. I voldssaker er det av særlig betydning at etterforskningen settes i gang snarest og at sakens behandling blir påskyndet slik at det ikke går for lang tid fra forøvelsen til eventuell reaksjon kan iverksettes. I de alvorligste saker skal politiet snarest gi melding til Kriminalpolitisen, fortrinnsvis gjennom fjernskriver eller telefon, jfr. påtaleinstruksens § 59, annet ledd pkt. B nr. 2—4. Etter det jeg har erfart, blir dette ofte forsømt. Slik melding skal sendes selv om politiet ikke finner det nødvendig å be Kriminalpolitisen om assistanse til etterforskningen. Bestemmelsene om når E-gruppen skal delta i etterforskningen, er gitt ved rundskriv herfra av 8. april 1967.²⁾ For at jeg skal kunne forvise meg om at man under etterforskningen i alvorlige og helt spesielle saker kan mobilisere den bistand fra Kriminalpolitisen eller politikamre som det måtte være behov for, er det nødvendig at også varslingsplikten etter påtaleinstruksens § 13 blir overholdt.
2. Om personer som er mistenkt for voldsforbrytelser skal begjæres fengslet, må vurderes nøye. Jeg kan forstå politiets tilbakeholdenhet med å begjære varetektsfengsel i mange grupper av saker, særlig når det gjelder unge lovbytere. I de grovere voldssaker bør det imidlertid som regel begjæres fengsling når vilkårene for dette

¹⁾ Bl. a. i Lov og Rett 1970 s. 267.

²⁾ Rundskriv nr. 1/1967.

antas å være til stede. I den senere tid har jeg sett eksempler på at gjerningsmenn i alvorlige voldssaker enten ikke er blitt pågrepet og fengslet i det hele tatt, eller at de etter kort tid er blitt løslatt fra varetektsfengsel. I et par av disse saker ble gjerningsmennene etter løslatelsen igjen siktet for alvorlige voldsforbrytelser. Selv om gjentagelsesfaren ikke vurderes som særlig stor, bør det i de alvorligste saker vises forsiktighet med å løslate gjerningsmennene før hovedforhandlingen, jfr. bestemmelsen i strpl. § 228 a og de grunner som var bestemmende for vedtagelsen av denne lovbestemmelse.

3. For straffutmålingen er det av stor betydning at de straffbare handlinger blir henført under riktige straffebud. Dette innebærer også en garanti mot forskjellsbehandling. Ved vurderingen av dette sakskompleks, er jeg blitt kjent med at politiet i flere tilfelle har utferdiget forelegg etter løsgjengerlovens § 17 hvor det etter beskrivelsen, som det er funnet bevis for, skulle ha vært aksjonert etter strl. § 229, første ledd, annet straffalternativ, i andre tilfelle etter strl. § 228, annet ledd. Dette har også skjedd i saker hvor fornærmede anmeldte forholdet og krevde påtale og erstatning og senere under etterforskningen fastholdt kravet om straff for gjerningsmannen. I andre tilfelle synes forholdene å ha vært slik at jeg mener påtale for legemskrenkelser burde vært reist fordi almene hensyn krevde det. Det er således nødvendig at såvel herr statsadvokaten som politiet nøye vurderer om påtale bør skje av almene hensyn i de tilfelle fornærmedes begjæring mangler.

Jeg har også merket en tendens til å henføre under strl. § 228 forhold som rettelig burde ha vært rammet av strl. § 229. For straffutmålingen og rettshåndhevelsen i sin alminnelighet er det av vesentlig betydning at subsumsjonsspørsmålet blir riktig avgjort. Finnes de objektive og subjektive vilkår for legemsbeskadigelse å være til stede, skal det ikke av prosessøkonomiske eller andre grunner aksjoneres etter strl. § 228. Dette selv om tiltalen vil føre til en krevende lagmannsrettssak, jfr. strl. § 229, 1. ledd, annet og tredje straffalternativ.

Påstandene og forslagene om straff må nøye overveies, jfr. påtaleinstruksens § 28. I denne forbindelse kan det være grunn til å nevne at påstand om delt straff i medhold av strl. § 52 nr. 1 kan være formålstjenlig i visse saker. Ved å velge denne løsning oppnår man ubetinget reaksjon og samtidig erstatningsplikt til fornærmede som særskilt vilkår for den betingede del av dommen.

4. I mitt rundskriv av 25. mai d.å.¹⁾ har jeg fremholdt at påtalemyndig-

¹⁾ Rundskriv nr. 5/1970.

71

heten bør vise tilbakeholdenhet når det gjelder å nedlegge påstand om sikring. Jeg pekte imidlertid på at sikring fortrinnsvis burde anvendes overfor volds- og sedelighetsforbrytere som representerer en særlig fare for samfunnet. Som jeg tidligere har fremholdt, er det påtalemyndighetens representanter som i første rekke har ansvaret når det gjelder å vurdere faren for tilbakefall. Både ved vurderingen av om sikringspåstand skal legges ned og ved valg av sikringsmidler må imidlertid påtalemyndigheten ha både de behandlings- og sikkerhetsmessige formål for øye. En nærmere drøftelse av disse spørsmål med vernelags- og barnevernsmyndighetene vil kunne føre til at man finner frem til løsninger som forliker de ulike hensyn som gjør seg gjeldende ved spørsmål om sikring og valg av sikringstiltak. Det samme kan være tilfelle ved valg av påstand til strafferettslige reaksjoner. Men jeg minner om at det i første rekke er påtalemyndighetens representanter som må ivareta de sikkerhetsmessige og almenpreventive hensyn ved behandlingen av disse saker. Håndhevelsen av loven må være så vidt fast og konsekvent når det gjelder voldsforbrytelser at almenheten kan føle seg trygg på at angrep på den personlige integritet vil føre til adekvate reaksjoner fra samfunnets side.

En del eksemplarer av dette rundskriv vedlegges til fordeling blant politimestrene innen herr statsadvokatens distrikt.

L. J. Dorenfeldt

Magnar Flornes